

DYREVELFÆRD FRA EN VETERINÆRFAGLIG VINKEL

- AT MÅLE OG VEJE OG SE DET STØRRE BILLEDE

HANNE KONGSTED, POSTDOC, INSTITUT FOR HUSDYRVIDENSKAB, AARHUS UNIVERSITET

LIDT OM MIG

- Dyrlæge 2003
- Praktiserende dyrlæge – især med grise
- Laboratoriedyrlæge Laboratorium for Svinesygdomme
- Erhvervs PhD – KU/ Landbrug & Fødevarer

- Fra 2016 forsker ved Aarhus Universitet
- Slagtedata fra forskellige produktionssystemer
- Kliniske sygdomsproblemer i frilandssystemer
- Tværfagligt samarbejde agronomi, økonomi, antropologi, adfærdsbibliologi

HVAD FORSTÅR BØNDER SIG PÅ AGURKESALAT? (Adam Oehenschläger, 1842)

Og hvem har ret til at mene noget om dyrevelfærd?...

GO VEGAN

FORBRUGEREN OG SAMFUNDSBORGEREN

Fremtidens forbrugere er styret af følelser

af Morten Thomsen
mort@lindorgrumedia.dk
tlf. 33 39 47 51

Steen Birsch satte sig i direktørstolen hos Vestjyllands Andels for et par år siden. Han vil gerne både udvikle landbruget og sine medarbejdere, men samtidig holder han et vågent øje med, hvilken retning forbrugerne går.

Og de går hurtigt og er i langt højere grad end tidligere styret af følelser. Det kan man som landmand og svineproducent synes, er underligt, men direktionen adværer mod ikke at tage den moderne forbruger alvorligt.

Se hvad der er sket med vores ægproduktion - pludselig ville forbrugerne ikke købe brøget. Det fik store konsekvenser for ægproducenterne, siger Steen Birsch.

Ud over følelser forventer han også, at bæredygtighed får en fremtrædende plads i fremtiden.

men svin kan udnytte mæden, så det ikke går til spilde.

Denne form for genbrug af ressourcer vil tillade den fremtidige forbruger og vil samtidig få os til at producere bæredygtige svin. Det er en god historie, siger han.

Vestjylland Andels interesse for grønt protein og sætterne som proteinkilde til svin skal også ses i dette lys nemlig, at svin ikke i fremtiden skal øde menneskeføde som sojastrå.

Tjene penge

Steen Birsch er på det rene med, at denne udvikling først lige er begyndt og langt fra omfatter hovedparten af forbrugerne.

Men vi kan godt gå hen at blive overraskede over, hvornår hurtigt forbrugerne vil rykke sig, påpeger han.

Mens vi venter på, at nye trends for alvor slår igennem, skal landmanden tjene penge på sin daglige forretning og samtidig indstille sig på

Steen Birsch, direktør, Vestjyllands Andels. Arkivfoto: Tostben Wilmsøe

Steen Birsch

Foto: Colourbox.dk

Svin, okt 2019

DYREVELFÆRDSVIDENSKAB

Forskningsfelt opstået på baggrund af samfundets etiske bekymringer

David Fraser (2013):

‘Animal welfare science emerged as an interdisciplinary field of research in the 1970s. The initial stimulus for this work came from public concern over the welfare of animals kept in the then-new confinement production systems. Early research that explicitly addressed animal welfare was largely based on the fields of animal behaviour and stress physiology, but the relevance of many other fields was quickly recognized. These include veterinary epidemiology, environmental physiology, environmental design, comparative psychology and studies of the behaviour of animal handlers’

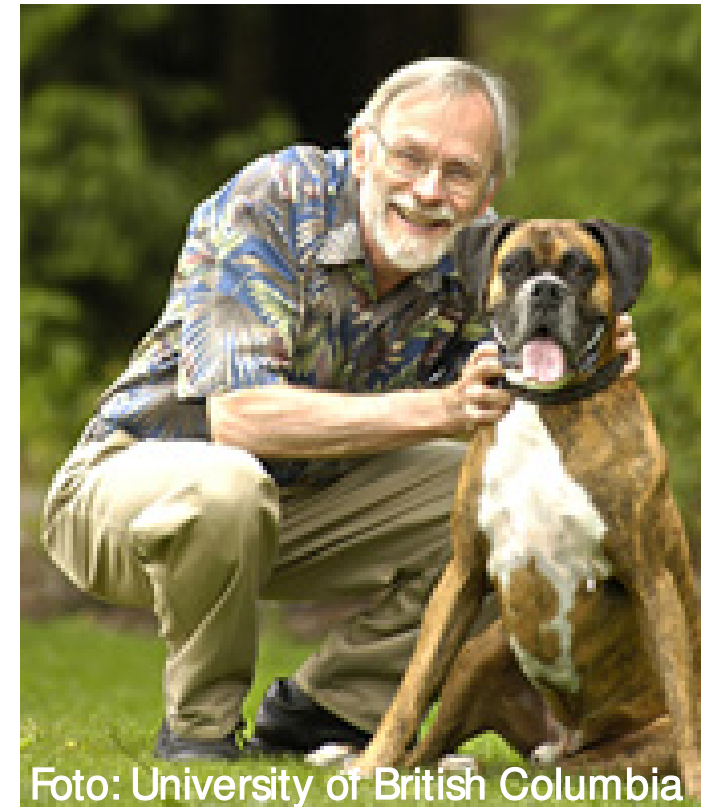

Foto: University of British Columbia

VELFÆRDSVURDERING: SAMSPIL MELLEM FORSKNING OG ETISKE VÆRDIER

Foto: University of British Columbia

Dyre velfærd =
"Brobygger koncept" der sammenkæder forskning i dyrs sundhed og adfærd med de etiske bekymringer som det er meningen, at forskningen skal adressere

David Fraser

Professor i Dyre velfærd, University of British Columbia

BA: Psykologi, Phd: Zoology

3 (LIGE VIGTIGE?) ELEMENTER

Foto: S-L Aa. Schild

Na turlig he d

Foto: H. Kongsted

Funktion

Freeimages.com

Følelse r

Fraser et al., 1997

DE FEM FRIHEDER

— Kriterier for tilstedeværelse af god dyrevelfærd

1. **Frihed fra sult og tørst** – gennem let adgang til frisk vand og et foder, som er tilstrækkeligt til at sikre sundhed og livskraft.
2. **Frihed fra ubehag** – ved at sørge for et egnet miljø, som omfatter læ og et behageligt hvileareal.
3. **Frihed fra smerte, skade og sygdom** – gennem forebyggelse eller hurtig diagnose og behandling.
5. **Frihed fra frygt og lidelse** – ved at sikre, at behandlingen af dyret og forholdene ellers er sådan, at lidelse undgås.
4. **Frihed til at udtrykke normal adfærd** – ved at sørge for tilstrækkelig plads, ordentlige faciliteter og selskab af artsfæller.

(Brambell report, 1965, oversat fra engelsk af Geir Tveit og Peter Sandøe)

DE FEM FRIHEDER

— Kriterier for tilstedeværelse af god dyrevelfærd

1. **Frihed fra sult og tørst** – gennem let adgang til frisk vand og et foder, som er tilstrækkeligt til at sikre sundhed og livskraft. **Det fysiske/ helbredsmæssige**
2. **Frihed fra ubehag** – ved at sørge for et egnet miljø, som omfatter læ og et behageligt hvileareal.
3. **Frihed fra smerte, skade og sygdom** – gennem forebyggelse eller hurtig diagnose og behandling.
5. **Frihed fra frygt og lidelse** – ved at sikre, at behandlingen af dyret og forholdene ellers er sådan, at lidelse undgås. **Det følelsesmæssige**
4. **Frihed til at udtrykke normal adfærd** – ved at sørge for tilstrækkelig plads, ordentlige faciliteter og selskab af artsfæller. **Det naturlige/ normale**

(Farm Animal Welfare Council, oversat fra engelsk af Geir Tveit og Peter Sandøe)

TILPASNINGSEVNE VS. UDFORDRINGER

Egenskaber, der under naturlige forhold er praktiske/ livsnødvendige, er en ulempe under Produktionsforhold

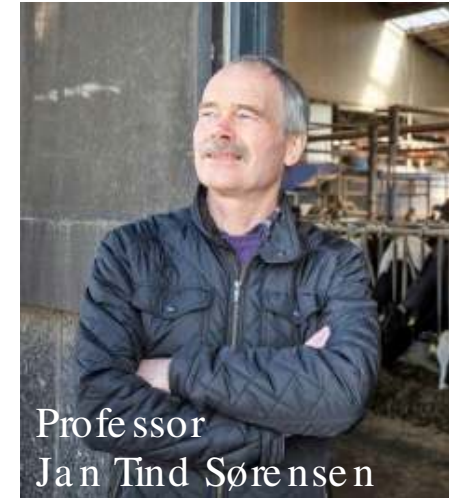
- Social adfærd (med afkom)
- Hierarkisk adfærd
- Eksplorativ adfærd

Udfordringer, som dyrene ikke naturligt har mekanismer til at klare:

- Restriktiv fodring
- Høj belægning
- Meget begrænset plads
- Uudfordrende miljø

ER ØKOLOGI GOD DYREVELFÆRD?

Professor
Jan Tind Sørensen

FYSISK UDFORDRENDE

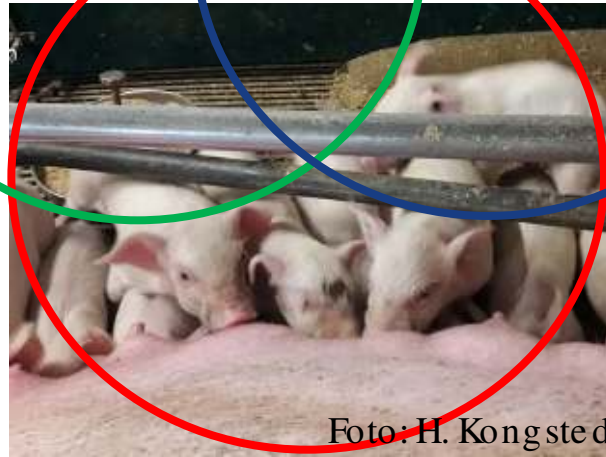
ICRO

VELFÆRD/ LIVSKVALITET

Na turlig he d

Funktion

Følelse r

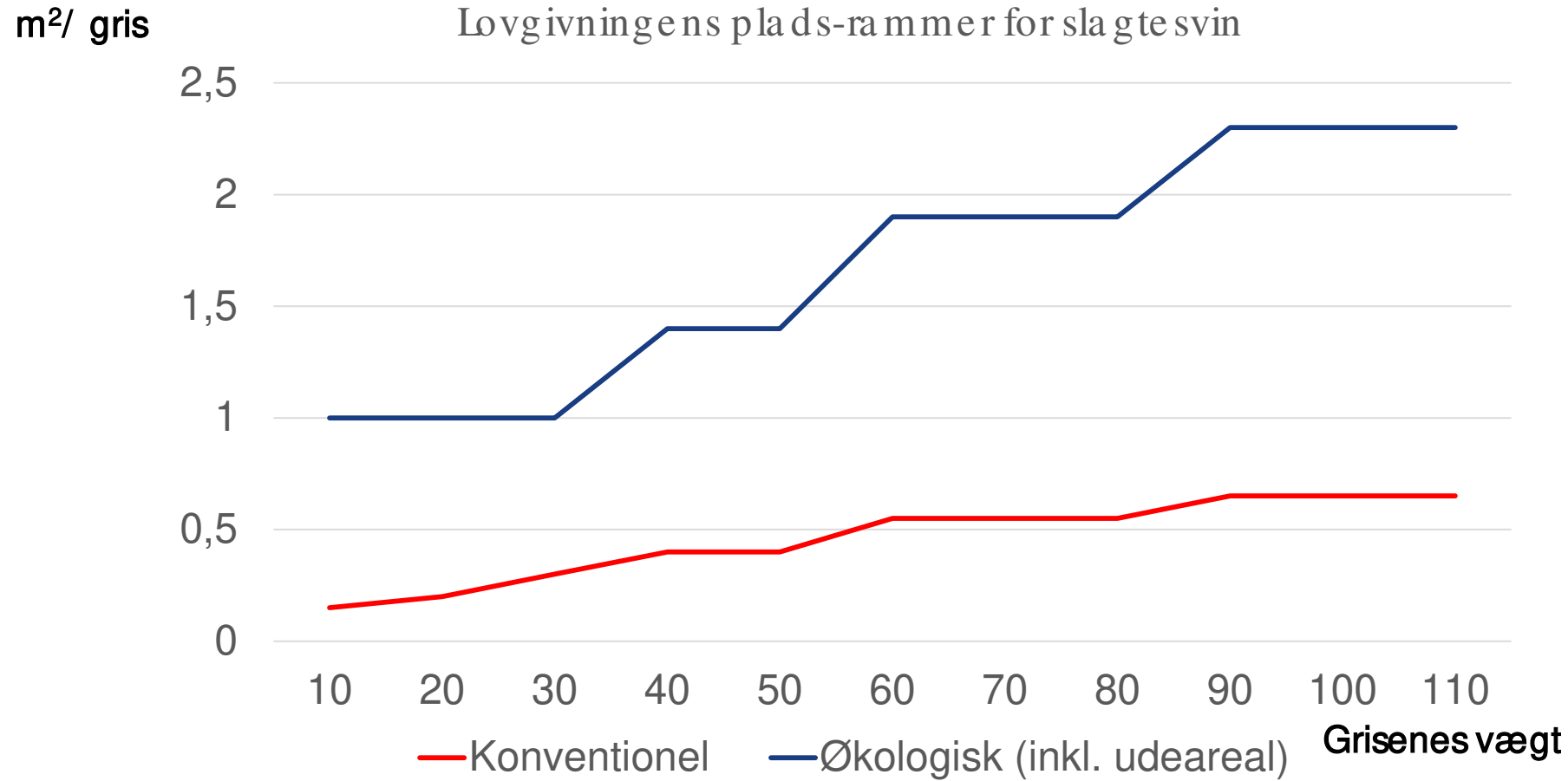
Fraser et al., 1997

REDEBYGNING OG SOCIAL ADFÆRD

Fotos: S-L Aa . Schild

PLADS (TIL FLUGT)

DET FØLELSERMÆSSIGE

Leg og eksploration

Ingen halekupering

DET FYSISKE/ BIOLOGISK FUNKTION

Forekomst ud af 1000 leverede pr besætning

	Conventional indoor	Organic free-range
Herds (<i>n</i>)	78	37
General findings		
Dead _a	0.1 [0; 0.6]	0.1 [0; 0.6]
Unthrifty _b	0.4 [0; 3]	1.6 [0; 41]
Rejected postmortem	1.6 [0; 4.9]	2.0 [0; 12]
Disease-complexes		
Airway infection _c	225.2 [20.2; 588.7]	177.7 [37.2; 417.9]
Leg swellings _d	30.9 [9.7; 70.1]	12.7 [5.8; 31]
Abscess _e	30.2 [10.6; 85.2]	33.6 [12.5; 76.9]
Septicemia _f	21.4 [6.1; 55.2]	24.5 [4.6; 82.3]
Hernia	12.1 [2.9; 79.8]	7.2 [3.9; 12.3]
Skin lesions _g	10.7 [0.5; 125.4]	40.8 [5.3; 210.8]
Hoof abscess	7.8 [1.4; 18.6]	5.9 [1.4; 17.7]
Tail lesion _h	7.1 [0.6; 87.9]	21.0 [0; 87.7]
Bone fractur _i	5.1 [1.7; 11.6]	11.7 [3.6; 22]
White liver-spots	4.6 [0; 37.7]	15.8 [1.8; 29.5]
Arthritis _j	2.6 [0; 8.4]	9.0 [2.3; 17.2]
Enteritis _k	0.8 [0; 2.8]	0.6 [0; 2.7]
Kidney lesion _l	0.4 [0; 1.8]	0.5 [0; 1.4]

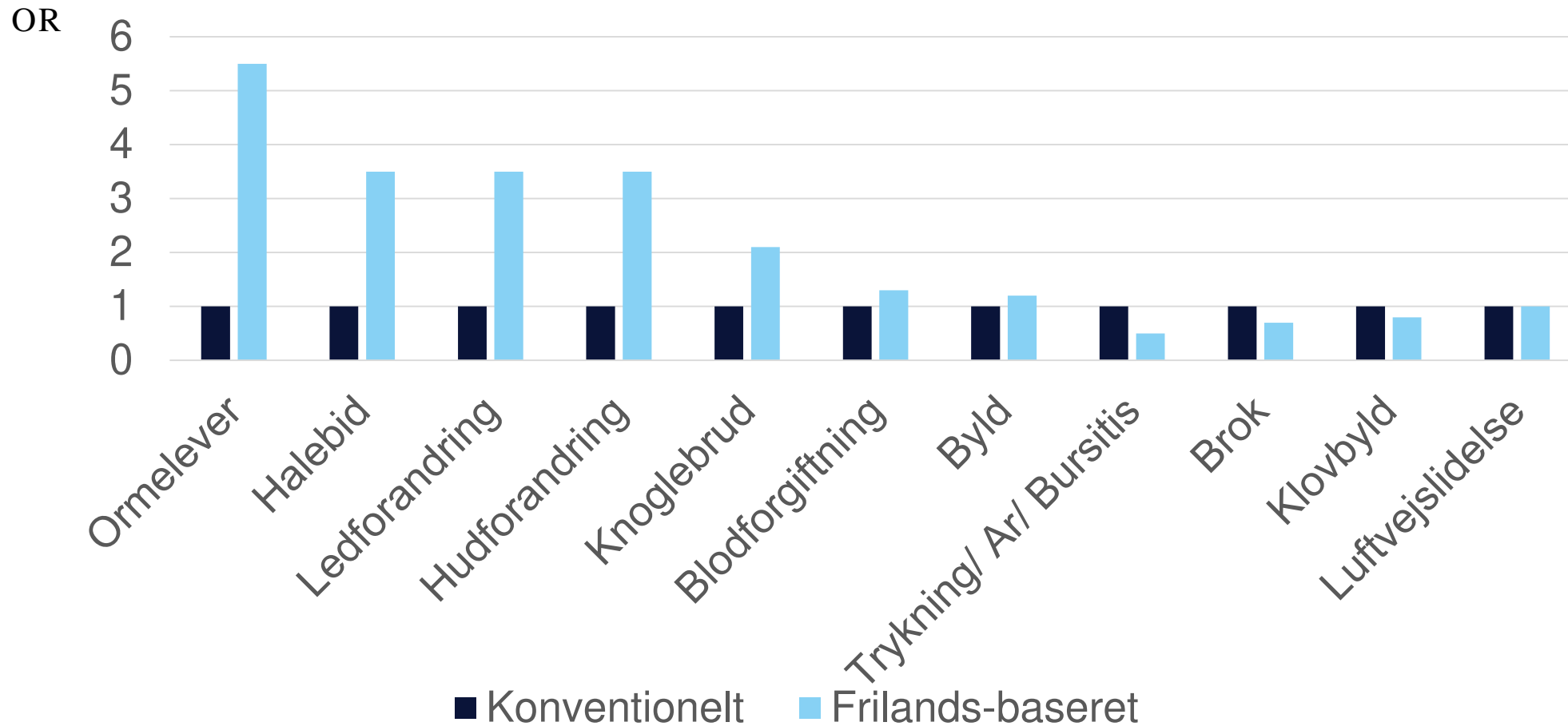

Fotos: H. Kongsted

Rutinemæssig kontrol DC Herning 2013-15

Kongsted og Sørensen, 2017

SLAGTEDATA – RENSET FOR ANDRE VARIATIONER (BESÆTNINGSFORSKELLE, ÅRSTID, ÅR)

KLINISKE UNDERSØGELSER 2017-18

Tabel 11. Resultater af kliniske undersøgelser af 3294 grise på 10-50 kg og 3215 grise på 70-100 kg i 24 besætninger. Tabellen angiver gennemsnitlig forekomst pr. besætning ([min; max]).

Kliniske fund på enkelt dyr	10-50 kg (N=3294)	70-100 kg (N=3215)
Dårligt huld ^a	0.4% [0%; 2%]	0%
Utrivelighedstegn ^b	4% [0%; 16%]	0%
Øresår ^c	13% [0%; 46%]	0.5% [0%; 4%]
Diarré ^d	1% [0%; 4%]	0%
Halthed ^e	0.4% [0%; 7%]	1% [0%; 8%]

rapport, 2018

a: Fremtrædende ryggrad, ribben og hofteben, b: Stort hoved og vommet, c: Enhver forekomst af sår i ørets nederste rand, d: Synlig diarré fra rectum (2 besætninger blev ikke undersøgt for diarré), e: Besvær med at rejse sig, stiv gang eller halthed.

Etterlin *et al. Acta Vet Scand* (2015) 57:63
DOI 10.1186/s13028-015-0154-7

AVS ACTA VETERINARIA
Acta Veterinaria
Scandinavica SCANDINAVICA

RESEARCH

Open Access

Osteochondrosis, but not lameness, is more frequent among free-range pigs than confined herd-mates

Pernille Engelsen Etterlin^{1*}, David A. Morrison², Julia Österberg³, Bjørnar Ytrehus⁴, Eva Heldmer⁵
and Stina Ekman¹

SKORING AF HALER

Normal

Affladiget hale spids

Mild

Hale spids enderbart,
Hud intakt

Medium

Hale spids enderbart,
ingen inflammation
Hudlæsion

Alvorligt

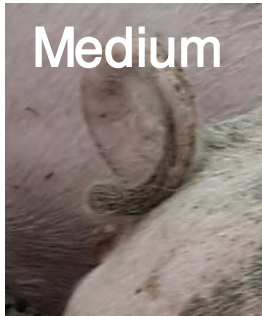
Markant vævstøb,
+/- inflammation
Hudlæsion

Photos: H. Kongsted

FOREKOMST AF HALELÆSIONER

Gns. Besætningsforekomst og besætningsvariation [min; max]

Læsion	Frav. (10-20 kg) (N=1688 fra 10 bes)	Ungsvin (20-50 kg) (N=1488 fra 13 bes)	Slagtesvin (70-100 kg) (N=3215 fra 20 bes)
Mild	1% [0%; 5%]	4% [0%; 19%]	12% [0%; 30%]
Medium	3% [0%; 22%]	8% [0%; 44%]	9% [0%; 36%]
Alvorligt	2% [0%; 13%]	8% [0%; 26%]	8% [0%; 39%]

Hvad med konventionelt producerede grise?...

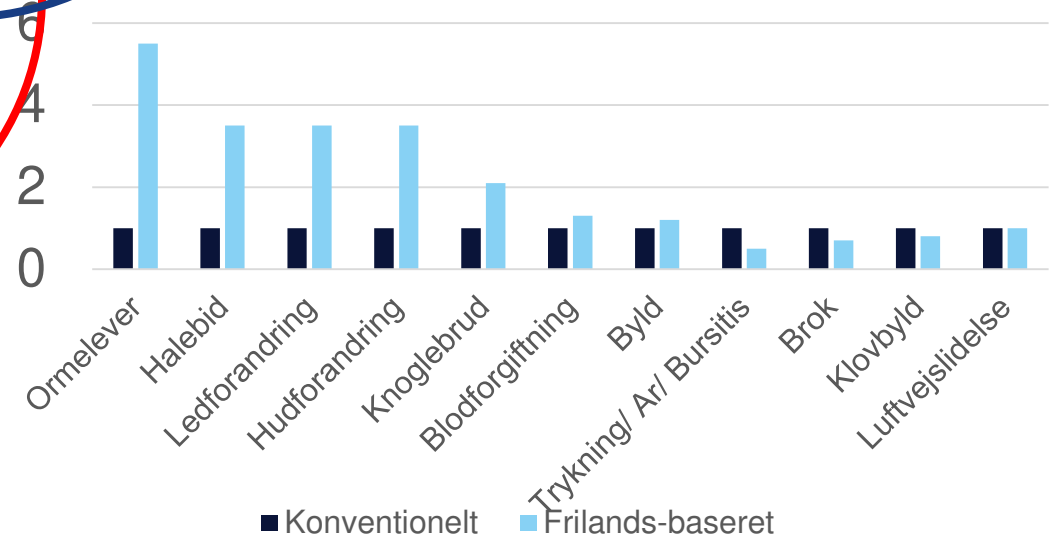
VELFÆRD/ LIVSKVALITET

Naturlighed

Følelse

Funktion

VURDERING AF VELFÆRD/ LIVSKVALITET

- Noget kan måles og vejes
- Er mere end biologi
- Handler også om dyrs og menneskers følelser

AARHUS
UNIVERSITET